

Mehmet İLKİM¹

İsmail İLBAK²

TÜRKİYE'DE SPOR BİLİMİ ALANINDA 2010-2019 YILLARI ARASINDA YAPILAN BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK TEZ ÇALIŞMALARININ İÇERİK ANALİZİ

ÖZ

Bu araştırma 2010-2019 yılları arasında Türkiye'de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarının içerik bakımından incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Elektronik ortamda ulaşılan 19 yüksek lisans tezi ve 3 doktora tezi olmak üzere toplamda 22 tez araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Tezler çalışma yılı, çalışılan grup, veri toplama aracı, çalışmanın içeriği ve çalışmanın sonucu gibi kriterler açısından incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda bedensel engelli sporcuların sportif performanslarının iyileştirilmesi amacıyla yeni antrenman modellerinin oluşturulması için çalışmalar yapılması gerektiği saptanmıştır. Böylece sedanter engelli bireylerin ve engelli çocuk sahibi ebeveynlerin spordaki gelişmeleri gördükçe spora ilgi duymaları sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Bedensel Engelli Sporcular, Tez Konuları, İçerik İnceleme

CONTENT ANALYSIS OF THE THESIS FOR THE PHYSICALLY DISABLED INDIVIDUALS BETWEEN 2010-2019 YEARS IN THE FIELD OF SPORT SCIENCE IN TURKEY

ABSTRACT

This study was conducted to examine the graduate and doctorate thesis work in terms of content between the years 2010-2019 for the physically disabled individuals made in the field of sport science in Turkey. A total of 22 theses, including 19 master's thesis and 3 doctoral theses, which were accessed electronically, were included in the research. As the research method, document analysis method, one of the qualitative research methods, was used. Thesis were examined in terms of criteria such as year of study, study group, data collection tool, content of the study, and result of the study. As a result of the study, it was determined that studies should be conducted to create new training models in order to improve the sports performance of physically disabled athletes. Thus, it can be ensured that sedentary disabled individuals and parents with children with disabilities are interested in sports as they see the developments in sports.

Keywords: Physically Disabled Athletes, Thesis Topics, Content Review

¹ İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

² İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

GİRİŞ

Kas-iskelet-sinir sistemini ilgilendiren doğuştan ya da sonradan gerçekleşen hastalık veya yaralanmalar sebebi ile bedensel bazı yeteneklerini kaybeden ve günlük ihtiyaçlarını gerçekleştirmede ve toplum hayatına uyum sağlamada güçlülere ek olarak korunma, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerine ihtiyacı olan bireylere bedensel engelli denilmektedir (Özyürek, 1998). Tüm engel grupları içerisinde engelli bireyler sayıca kıyaslandığında bedensel engeli olan bireylerin daha fazla olduğu gözlemlenmiştir (Gürsel ve Koruç, 2004).

Spor, engelli bireylerin sosyal yaşam paydaşlığının artmasında önemli rol oynamaktadır. Kişinin algılama şeklini değiştirmede, farklı kimlik ve rolleri fark etmesini ve grup hissini oluşturmada sağlamada, engelin farkında olma halinin azaltılmasında spor veya fiziksel etkinliklere katılım çok önemlidir (Altun ve ark. 2011; Yılmaz ve ark., 2014). Bütün insanların sosyal, fiziksel ve psikolojik yönden gelişimini sağlamada spor veya herhangi bir fiziksel etkinlik büyük önem taşırken engeli olan bireylerde bu etkinliklerin önemi çok daha artmıştır. Spor veya etkinlikler yapmak engelli bireylerin ruh hallerini, saldırganlık ve kıskançlık duygularını kontrol etmelerini sağlamaktadır (Esatbeyoğlu ve Karahan, 2014). Bu bilgilerin yanı sıra sporun engelli bireylerin gelişimleri üzerinde ki olumlu etkileri (İlhan, 2010; Şahin, 2015; Kırımoglu ve ark., 2016; Yılmaz ve ark., 2017; Yılmaz ve Soyer, 2018) yapılan çeşitli çalışmalarda belirtilmiştir. Bu bağlamda engelli bireyler üzerinde sporun önemi daha da artmıştır.

Engelliler için yapılan bilimsel çalışmaların mevcut durumunun tespit edilesi oldukça önemlidir. Bu alanda yapılacak olan araştırmaların literatüre katkısı olacağından dolayı bu tür araştırmaların yapılması oldukça önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı 2010-2019 yılları arasında Türkiye’de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarının çalışma yılı, çalışılan grup, veri toplama aracı, çalışmanın içeriği ve çalışmanın sonucu gibi kriterler açısından incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme kullanılmıştır. Nitel araştırmalar için dokümanlar önemli veri kaynaklarıdır. Bu dokümanlar üzerinde araştırma yapılan olgu/olgular hakkındaki bilgileri sunan yazılı haldeki materyallerin çözümlemesini kapsamaktadır. Doküman inceleme, nitel araştırmalarda tek başına bulgu edinme yöntemi olarak kullanılmasının yanı sıra farklı veri toplama metotları ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Evreni

Araştırmaya 2010-2019 yılları arasında Türkiye’de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmaları dahil edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerini belirlemek amacıyla YÖK tez veri tabanı detaylı bir tarama ile incelenmiştir. Ulaşılan 28 tezdten 6’sına içerik erişim izni olmadığından dolayı yüksek lisans bitirme tezi kapsamında 19, doktora bitirme tezi kapsamında 3 tez araştırmaya dahil

edilmiş olup toplamda 22 tez ile araştırma yürütülmüştür.

Verilerin analizi

Bu araştırma kapsamında son 10 yılda Türkiye’de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından içerik analizi tablosu hazırlanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda tez çalışmaları karşılaştırılacağından dolayı içerik analizi tablosunda birçok değişken veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen tezler numaralandırılmış ve ardından araştırmacı tarafından çalışma yılı, çalışılan grup, veri toplama aracı,

çalışmanın içeriği ve çalışmanın sonucu verileri olmak üzere beş kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler çerçevesinde ilgili veriler, oluşturulan tabloya işlenmiş ve kısa analizler oluşturulmuştur. Tabloda her kategori için ilgili bilgilerin bulunacağı beş satır yer almıştır. Araştırmacı belirlenen tezleri okuyarak, ayrıntılı olarak oluşan kategorilere göre not almıştır. Tüm kategorilerde elde edilen verileri araştırmacı tarafından ayrıntılı olarak yazılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında araştırmacı tartışma bölümünde elde edilen verileri diğer kaynaklarla destekleyerek tartışmıştır. Bu analiz yöntemi Nişli ve arkadaşlarının 2019 yılında yaptıkları bir çalışmadan alınmış ve bu çalışmaya uyarlanarak kullanılmıştır (Nişli ve ark 2019).

BULGULAR

Tablo 1. Çalışmada elde edilen veriler

Çalışma yılı	(Akyüz, 2010)
Çalışılan grup	18-55 yaşları arasında olan ve atıcılık sporu ile ilgilenen 15 bedensel engelli ve 15 sağlıklı sporcu dahil edilmiştir.
Veri toplama aracı	Fiziksel ölçümler ve fizyolojik testler
Çalışmanın içeriği	Bu çalışmada atıcılık sporu yapan bedensel engelli bireyler ile atıcılık sporu yapan sağlıklı bireylerin oturma dengeleri karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda bedensel engelli bireylerin engellilik düzeylerinin oturma dengeleri arasındaki ilişki araştırılmıştır.
Sonuç	Sağlıklı atıcıların bedensel engelli atıcılardan daha iyi sonuçlar aldığı belirlenmiştir. Bedensel engelli atıcılar sınıflandırma puanlarına göre karşılaştırıldığında ise SH1A sınıfındakilerin diğer sınıflara göre daha iyi kas kuvvetine ve oturma dengesine sahip oldukları saptanmıştır. SH1B ve SH1C sınıfları arasında, testlerde anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 1'in Devamı

Çalışma yılı	(Özmutlu, 2011)
Çalışılan grup	Ampute Futbol Ligi'nde mücadele eden 12 takım ve Tekerlekli Sandalye Basketbol 1. Ligi'nde mücadele eden 10 takım olmak üzere toplamda 22 kulüp ve 332 sporcu oluşturmaktadır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Araştırma kapsamında Bedensel Engelli Spor Kulüplerinde Hizmetkâr liderlik uygulamasının ne düzeyde gerçekleştirildiği tespit edilmeye çalışılmış ve bu uygulamanın Sporcu tatmini üzerindeki etkisi araştırılmıştır.
Sonuç	Bedensel engelli sporcuların algıladıkları hizmetkâr liderlik düzeyleri ile sporcu tatmin ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin var olması, hizmetkâr liderlik modelinin sporda kullanılabilirliği sonucunu vermektedir. Bu modelin sporcu tatmini üzerinde olumlu etkiler bıraktığı bildirilmiştir.
Çalışma yılı	(Kaya, 2011)
Çalışılan grup	13-45 yaş arası bedensel engelli 18 masa tenisi sporcusu
Veri toplama aracı	Fiziksel ölçümler ve fizyolojik testler
Çalışmanın içeriği	Bedensel engelliler masa tenisi oyuncularının fiziksel-fizyolojik profilleri fonksiyonel sınıflama bakımından incelenmiş ve ilişkilendirilmiştir.
Sonuç	Bedensel engellilik düzeyinin performansı etkilediği saptanmıştır. Bedensel engellilik düzeyi yüksek olan sporcuların, bedensel engellilik düzeyi düşük olan sporculara oranla fiziksel ve fizyolojik performans açısından daha kötü olduğu bildirilmiştir.
Çalışma yılı	(Kaya,2013)
Çalışılan grup	Farklı kurumlarda ve özel olarak çalışan; aynı zamanda spor yapan 143 bedensel engelli birey
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bu çalışma bedensel engelli bireylerde yaşam tatmini, iş tatmini ve örgütsel bağlılık düzeyleri incelenmesi amacı güdülmüş ve yapılmıştır.
Sonuç	Bedensel engeli bulunan bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durumu, çalışma süresi, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve iş tecrübesi değişkenleri açısından ilişkiye bakıldığında cinsiyet, çalışma süre, medeni durum, iş tecrübesi, cinsiyet ve gelir düzeyleri bakımında anlamlı düzeyde farklılıkların olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi ve yaş açısından ise örgütsel bağlılık, iş tatmini ve yaşam tatmini açısından herhangi bir anlamlı farklılık bulunmadığı bulgulanmıştır.

Tablo 1'in Devamı

Çalışma yılı	(Şahin, 2014)
Çalışılan grup	Rehabilitasyon merkezlerinde tedavi gören ve aynı zamanda farklı spor dallarında sporcu olan 286 bedensel engelli kadın ve 344 bedensel engelli erkek olmak üzere 630 engelli birey katılmıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bu çalışma egzersiz/spora katılım sağlayan ve sedanter engelli bireylerin öfke düzeyleri ve öfkeyi ifade tarzlarının bazı demografik özellikleri bakımından araştırılması amacı ile yapılmıştır.
Sonuç	Bu çalışmanın sonucunda; cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmazken yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, engel nedeni, engel türü, engellilik düzeyi, yardımcı alet- ekipman kullanımı, gelir düzeyi, meslek ve spor yapma durumu değişkenleri açısından $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bulgular elde edilmiştir. Egzersiz uygulamaları yapan engelli bireylerin egzersiz uygulamaları yapmayan bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha düşük olduğu ve kontrol altına alınmış öfke düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.
Çalışma yılı	(Polat, 2015)
Çalışılan grup	18 ampute futbol, 12 tekerlekli sandalye basketbol takımı sporcusu
Veri toplama aracı	Gözlem ve anket
Çalışmanın içeriği	Bu çalışma bedensel engelli sporcuların sakatlanma türleri, nedenleri ve tedavi süreçleri gibi faktörlerin araştırılması amacıyla yapılmıştır.
Sonuç	Ampute futbol ve tekerlekli sandalye basketbol takımında yer alan sporcuların yaşadığı sakatlık tiplerinin ve bölgelerinin çoğunlukla üst ekstremité bölgelerinde yaşandığı, bunun nedeninin ise uğraştıkları branş gereği kullanılan vücudun bölümleri ve kullanılan araç ve gereçlerden kaynaklandığı söylenebilir.
Çalışma yılı	(Uslu, 2016)
Çalışılan grup	20 bedensel engelli yüzücü
Veri toplama aracı	Fiziksel ölçümler ve fizyolojik testler
Çalışmanın içeriği	Yaş aralığı 10-20 yaş olan bedensel engelli sporcu bireylerin açık ve kapalı alanlarda yapılan fiziksel aktivitelere katılmalarının motor beceriler üzerinde ne gibi etkiler oluşturduğu incelenmiştir.
Sonuç	Yapılan çalışmanın sonunda kara egzersiz çalışmalarının, bedensel engel durumu bulunan yüzücülerin motor becerilerinin gelişimi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 1'in Devamı

Çalışma yılı	(Şahin, 2016)
Çalışılan grup	Bedensel Engelliler Spor Federasyonu'na bağlı sporcu olan ve olmayan 199 katılımcı araştırmada yer almıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeyleri ve özgüven düzeylerinin ne olduğu, kişisel özelliklere göre anlamlı farklarının olup olmadığı test edilmiştir. Son olarak bedensel engellilerin özgüven ve sosyal istenirlikleri arasındaki ilişki durumu incelenmiştir.
Sonuç	Araştırma sonucunda katılımcıların özgüven ve sosyal istenirlik düzeylerinin yüksek olduğu, sporcu olmayan erkek engellilerin kadın engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu, sporcu olmayan engelli maaşı alanların maaş almayan engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu, 15-19 yaş arasındaki bedensel engelli sporcuların daha ileriki yaş gruplarına nispeten sosyal istenirlik düzeyleri ve özgüven düzeyleri daha düşük olduğu görülmüştür. Yine büyükşehirde ve şehirde oturan sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeylerinin köyde oturanlara nispeten daha yüksek olduğu, sosyal faaliyetlere katılan sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüven düzeylerinin sosyal faaliyetlere katılmayanlara nispeten daha yüksek olduğu sonuçları ortaya konmuştur
Çalışma yılı	(Şentürk, 2017)
Çalışılan grup	13-18 yaş ampute sporcularından 11 erkek 9 kadın olmak üzere 20 katılımcı çalışmada yer almıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	13-18 yaş arası ampute sporcularının yaşam kaliteleri ve serbest zaman alışkanlıkları araştırılmıştır.
Sonuç	Ampute sporcularının, yaşam kalitelerinin ve serbest zaman alışkanlıklarının istenilen düzeyde olmadıkları ve sosyal hayatta zorluklar yaşadıkları bildirilmiştir.
Çalışma yılı	(Tunca, 2017)
Çalışılan grup	Çalışma grubu milli düzeydeki 28 erkek ve 9 kadın olmak üzere 37 bedensel engelli bilek güreşi sporcusundan oluşmaktadır.
Veri toplama aracı	Fiziksel ölçümler ve fizyolojik testler
Çalışmanın içeriği	Milli düzeydeki bedensel engelli bilek güreşi sporcusu olan 37 sporcunun bazı antropometrik özelliklerinin el kavrama kuvveti arasındaki ilişki saptanmaya çalışılmıştır.
Sonuç	Bedensel engelli erkek sporcuların her iki kol için de el kavrama kuvvetinin ön kol çevre genişliği ile pozitif yönde ilişkisi olduğu bulunmuştur. Ayrıca bedensel engelli erkek sporcuların sol el parmak uzunluğunun el kavrama kuvveti arasında pozitif yönde ilişki olduğu belirtilmiştir.

Tablo 1'in Devamı

Çalışma yılı	(Uyar, 2018)
Çalışılan grup	18-43 yaş aralığında bedensel engelli spor branşlarında faal olan toplam 20 sporcudan oluşmaktadır.
Veri toplama aracı	Görüşme yöntemi
Çalışmanın içeriği	Araştırmada bedensel engelli sporcuların dopinge ilişkin olan bakış açıları incelenmiştir.
Sonuç	Katılımcılar doping kullanımı ile ilgili olarak haksızlık, haksız rekabet ve kazanç, acizlik göstergesi gibi tanımlamaları sıklıkla dile getirmişlerdir. Sporda etik kavramı ile çelişen doping kavramının, yarışmalar esnasında eşitsizliğe neden olduğu, etik açıdan bir sorun olduğu, yaptıkları spor branşında temiz spor yaparak emek veren sporcuların çabalarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.
Çalışma yılı	(Kaplan, 2018)
Çalışılan grup	Bedensel Engelliler Yüzme Türkiye Şampiyonası'na katılan sporcular arasından 127 bedensel engelli sporcu katılmıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bedensel Engelliler Yüzme Türkiye Şampiyonası'na katılan sporcuların çeşitli değişkenler açısından kaygı düzeyleri araştırılmıştır.
Sonuç	Araştırmaya katılan bedensel engelli bireylerin yaş, cinsiyet, gelir düzeyleri, eğitim durumları ve spor yaşları bakımından istatistiksel açıdan bir fark bulunmamıştır.
Çalışma yılı	(Ferber, 2018)
Çalışılan grup	Bedensel engelli çocuğa sahip 20 anne ve sağlıklı çocuğa sahip 20 anne olmak üzere 22-60 yaş aralığında 40 anne katılmıştır.
Veri toplama aracı	Fiziksel ölçüm
Çalışmanın içeriği	Bu araştırmada bedensel engelli çocuğu olan annelerin omurgaları skolyoz ve kifoz açısından incelenmiştir.
Sonuç	Çalışmanın sonucunda bedensel engelli çocuklara sahip annelerin omurgalarının skolyoz ve kifoz bakımından incelenmesinin ardından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
Çalışma yılı	(Yıldız, 2019)
Çalışılan grup	Çalışmada, aktif olarak spor yapan bedensel engelli 30 birey, herhangi bir engeli olmayan sporcu 30 birey, bedensel engelli sedanter 30 birey ve herhangi bir engeli olmayan sedanter 30 birey gönüllü olarak katılmıştır.
Veri toplama aracı	Fiziksel ölçümler
Çalışmanın içeriği	Spor yapan ve yapamayan bedensel engelli bireylerin dirsek eklemi propriyosepsiyon ölçümleri karşılaştırılmıştır.
Sonuç	Bedensel engelli bireylerde dirsek eklemi propriyosepsiyon düzeyinin hedef açılarda en iyi olduğu görülmüştür. Bedensel engelli sedanterlerde dirsek eklemi propriyosepsiyon düzeyi diğer gruplara kıyasla en kötü olduğu görülmüştür. Spor aktivitelerinin düzenli yapılması halinde propriyosepsiyon düzeyinde gelişme görülebilir.

Tablo 1'in Devamı

Çalışma yılı	(Yavuz, 2019)
Çalışılan grup	Badminton, oturarak voleybol, masa tenisi, tekerlekli sandalye eskrim, tekerlekli sandalye basketbol sporcularından 94 erkek 17 kadın olmak üzere 111 bedensel engelli katılmıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Çalışmanın içeriği bedensel engelli sporcu bireylerin bilişsel esneklik düzeyleri ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesini kapsamaktadır.
Sonuç	Araştırmanın sonucunda bazı demografik özelliklerin bedensel engelli sporcu bireylerinin bilişsel esneklik düzeyleri ve psikolojik sağlamlık düzeylerine etkisinin olmadığı fakat milli sporcu olma durumunun etkili değişken olduğu tespit edilmiştir.
Çalışma yılı	(Ekinci, 2019)
Çalışılan grup	Aydın, Denizli, Konya, Antalya illerinde ikamet eden 18-40 yaş arası egzersiz yapan ve yapmayan 282 bedensel engelli birey katılmıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bedensel engelli bireylerin serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma düzeyleri ve özgürlük düzeyleri farklı değişken durumlarına göre incelenmiştir.
Sonuç	Bedensel engelli bireylerin serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma düzeyleri ve özgürlük düzeyleri farklı değişken durumlarına göre farklılıklar olduğu saptanmıştır.
Çalışma yılı	(Özay, 2019)
Çalışılan grup	Pendik Ampute Futbol Takımı, Tuzla Belediyesi Spor Kulübü, İstanbul Özürlüler Spor Kulübü, Beşiktaş Spor Kulübü'ndeki bedensel engelli 18 yaş üstü 32 sporcudur
Veri toplama aracı	Görüşme yöntemi
Çalışmanın içeriği	Bu çalışmada bedensel engelli sporcuların toplumsal hayata katılımında sporun etkisinin araştırılması hedeflenmiştir.
Sonuç	Profesyonel engelli sporunun, gündelik yaşam faaliyetlerine katılmada, kişilerin beklenen toplumsal rollerini gerçekleştirmede, bireyin toplumsal hayata katılımında ve toplumsal kimlik yaratımında olumlu kazanımlar sağladığına dair katılımcı yaklaşımları gözlemlenmiştir.
Çalışma yılı	(Acıbunar, 2019)
Çalışılan grup	Bireysel sporlarda (Atıcılık, yüzme, tekerlekli sandalye masa tenisi) 67, takım sporlarında (tekerlekli sandalye basketbol, ampute futbol) 82 olmak üzere toplam 139 bedensel engelli sporcu
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bu araştırmada farklı spor branşları ile uğraşan bedensel engelli sporcuların sosyal beceri düzeyleri incelenmiştir.
Sonuç	Bedensel engelli sporcularda sosyal beceri düzeyinin orta seviyede bulunduğu, sosyal beceri düzeyinin cinsiyet, gelir düzeyi, milli sporcu olma durumu değişkenlerine göre değerlendirildiğinde anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak araştırmaya dâhil edilen bedensel engelli sporcuların sosyal beceri düzeylerinin öğrenim durumu, spor dalı ve spor yapma yılı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

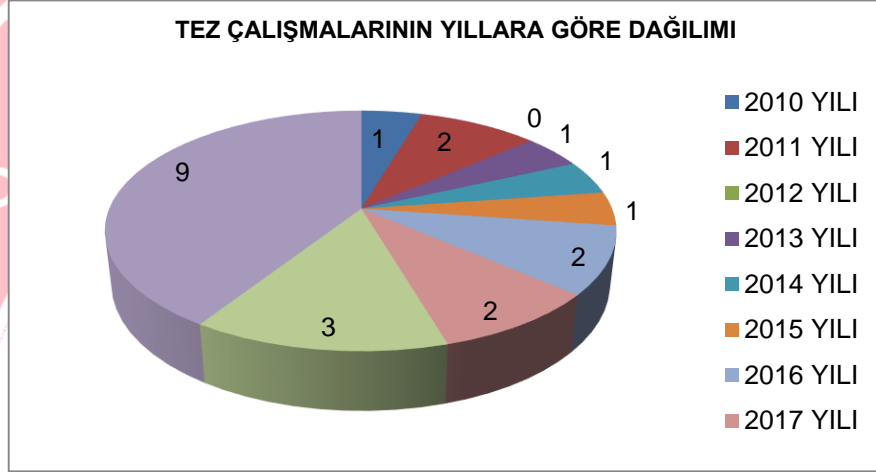
Tablo 1'in Devamı

Çalışma yılı	(Kahvecioğlu, 2019)
Çalışılan grup	Tekerlekli Sandalye Basketbol liginde mücadele eden 110 bedensel engelli sporcu
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bu çalışmada Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonunca düzenlenen Tekerlekli Sandalye Basketbol liginde mücadele eden bedensel engelli sporcuların başkaları ile kıyaslandığında kendini hangi boyutta gördüğüne dair algıları değerlendirilmiştir.
Sonuç	Sporu düzenli olarak yapan bedensel engelli bireylerin spor yapmayan bedensel engelli bireylere oranla sosyalleşmede daha etkin oldukları saptanmıştır. Profesyonel veya amatör olarak sporla ilgilenen engelli bireyler (tekerlekli sandalye basketbolcuları) ile sadece izleyici olan (spor yapmayan) engelli bireyler arasında sosyalleşme düzeyleri açısından anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.
Çalışma yılı	(Belli, 2019)
Çalışılan grup	Araştırmaya 4 öğretmen, 5 veli ve 5 engelli öğrenci katılmıştır.
Veri toplama aracı	Görüşme yöntemi
Çalışmanın içeriği	Aile, okul ve sosyal hayatlarında pasif oldukları düşünülen bazı bedensel engelli öğrencilerin çalışma kapsamında yüzme eğitimi verildikten sonra aile, okul ve sosyal hayatlarındaki değişimler gözlemlenmiştir.
Sonuç	Yüzme eğitiminin sonucunda bedensel engelli çocukların aile ve öğretmenleri ile görüşülerek çocuklar hakkında bilgiler alınmıştır. Bu bilgiler ışığında yüzme eğitiminin engelli çocukların sosyalleşmesi üzerinde olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir.
Çalışma yılı	(Gülümseyen, 2019)
Çalışılan grup	Spor tesislerindeki çalışmalara katılan 04-16 yaşlardaki bedensel engelli çocuklara sahip 100 veli katılmıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bu çalışmada, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Yüzme Havuzu hizmetinden yararlanan 04-16 yaşlardaki bedensel engelli çocuklara sahip 100 velinin memnuniyet düzeyleri değerlendirilmiştir.
Sonuç	Ebeveynlerin çocuklarının sahip olduğu engel türlerinin beklenti ve algılanan hizmet düzeyleri farklılık göstermiştir. Velilerin beklentilerinin yüzde 76,9'unun karşılanabildiği saptanmıştır.
Çalışma yılı	(Yılmaz, 2019)
Çalışılan grup	Çalışmaya atletizm branşından 35 sporcu, futbol branşından 96, tekerlekli basketbol branşından 68 sporcu olmak üzere 199 bedensel engelli sporcu katılmıştır.
Veri toplama aracı	Anket
Çalışmanın içeriği	Bu çalışmanın amacı bedensel engelli sporcuların spora katılım güdüsünü araştırmaktır.
Sonuç	Bedensel engelli sporcuların spora katılımında arkadaşlık güdüsünün aktif olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tek başına yaşayan engelli sporcuların sosyalleşebilmek için spor yapmayı tercih ettikleri saptanmıştır.

Çalışma Yılı

Bu çalışma kapsamında 22 teze ulaşılmıştır. Çalışmaya dahil edilme kriteri olan 2010-2019 yılları arasında elektronik ortamda yayınlanan tezlerin yıllara göre dağılımı şu şekildedir. 2010 yılında 1, 2011 yılında 2, 2012 yılında 0, 2013 yılında 1,

2014 yılında 1, 2015 yılında 1, 2016 yılında 2, 2017 yılında 2, 2018 yılında 3, 2019 yılında 9 çalışmaya yer verilmiştir (Grafik 1).

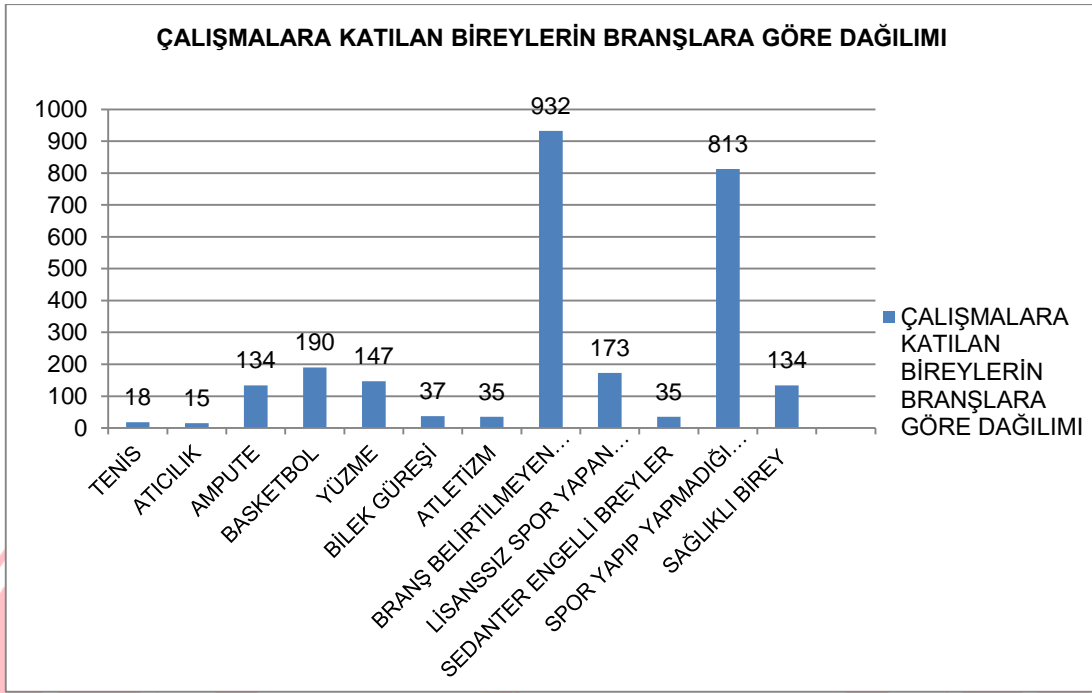
Grafik:1 Tez Çalışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

Çalışılan Grup

2010-2019 yılları arasında Türkiye’de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarında; bedensel engelli masa tenisi sporcuları, ampute futbol sporcuları, tekerlekli sandalye basketbol sporcuları, atıcılık sporu ile ilgilenen bedensel engelli sporcular, farklı kurumlarda ve özel olarak çalışan ve aynı zamanda spor yapan bedensel engelli bireyler, rehabilitasyon merkezlerinde tedavi gören ve aynı zamanda farklı branşlarda spor kulüplerine katılan bedensel engelli bireyler, bedensel engelli yüzücüler, milli düzeydeki bilek güreşi bedensel engelli sporcular, bedensel engelli atletizm sporcuları, bedensel engelli sedanter bireyler, oturarak voleybol sporcuları, bedensel engelli badminton sporcuları,

bedensel engelli eskrim sporcuları, bedensel engelli sedanter öğrenciler, 04-16 yaş aralığında olan eğitilebilir ve öğretililebilir düzeydeki bedensel engelli çocuklar, bedensel engelli çocuğu olan anneler ve sağlıklı çocuğa sahip anneler, sağlıklı bireyler yer almıştır.

2010-2019 yılları arasında Türkiye’de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarında toplamda 2653 katılımcı ile çalışılmıştır. Branş dağılımı açısından incelendiğinde; tenis 18, atıcılık 15, ampute 134, tekerlekli sandalyeli basketbolcu 190, yüzme 147, bilek güreşi 37, atletizm 35, branş belirtilmeyen lisanslı sporcu 932, lisanssız spor yapan bedensel engelli 173, bedensel engelli sedanter bireyler 35, spor yapıp yapmadığı belirtilmeyen 813, sağlıklı birey 124 olarak saptanmıştır.

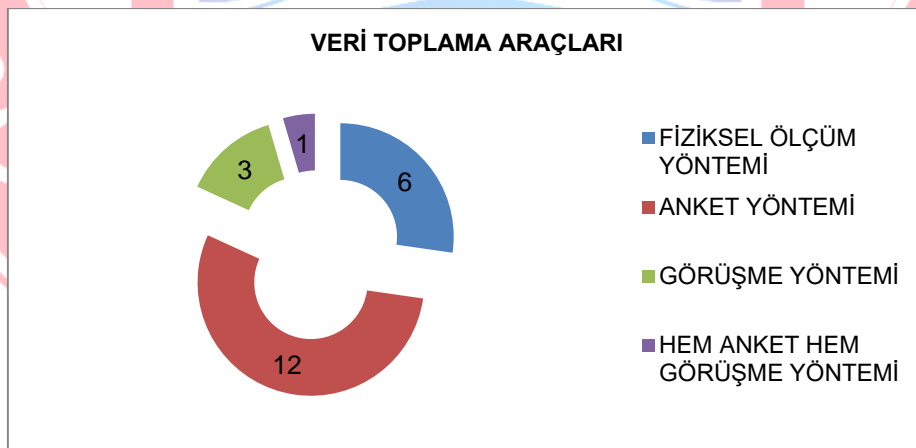

Grafik:2 Çalışmalara Katılan Bireylerin Branşlara Göre Dağılımı

Veri toplama aracı

Türkiye’de 2010-2019 yılları arasında spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans bitirme ve doktora bitirme tezi çalışmalarında veri toplama yöntemleri şu şekildedir; 6 tez çalışmasında veriler fiziksel ölçüm yöntemi ile toplanmıştır.

Anket yöntemi ile veri toplanan tez çalışma sayısı ise 12’dir. Görüşme yöntemi kullanılarak veri elde edilen çalışma sayısı 3 iken hem anket hem de görüşme yöntemi kullanılarak veri toplanan tez çalışması sayısı 1’dir (Grafik 3).

Grafik:3 Veri Toplama Araçları

Çalışmanın içeriği

2010-2019 yılları arasında Türkiye’de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarında ele alınan konular aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- Bedensel engelli bireylerin fiziksel-fizyolojik profilleri fonksiyonel sınıflama ile ilişkilendirilmiştir.
- Bedensel engelli spor kulüplerinde hizmetkâr liderlik uygulamasının ne düzeyde gerçekleştirildiği ve bu uygulamanın sporcu tatmini üzerindeki etkisi araştırılmıştır.
- Atıcılık sporu yapan bedensel engelli bireyler ile atıcılık sporu yapan sağlıklı bireylerin oturma dengeleri karşılaştırılmıştır ve aynı zamanda bedensel engelli bireylerin engellilik düzeylerinin oturma dengeleri arasındaki ilişkisi araştırılmıştır.
- Bedensel engelli bireylerde yaşam tatmini, iş tatmini ve örgütsel bağlılık düzeyleri incelenmiştir.
- Sedanter olmayan ve sedanter olan engelli bireylerin öfke düzeyleri ve öfkeyi ifade tarzları bazı demografik özellikleri bakımından araştırılmıştır.
- Bedensel engelli sporcuların sakatlanma türleri, nedenleri ve tedavi süreçleri gibi faktörler araştırılmıştır.
- Yaş aralığı 10-20 yaş olan bedensel engelli sporcu bireylerin açık ve kapalı alanlarda yapılan fiziksel aktivitelere katılmasının motor beceriler üzerinde ne gibi etkiler oluşturduğu incelenmiştir.
- Milli düzeydeki bazı bedensel engelli bilek güreşi sporcularının bazı antropometrik özelliklerinin el kavrama kuvveti arasındaki ilişkisi araştırılmıştır.
- Bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeyleri ve özgüven düzeylerinin ne olduğu ve özgüven ve sosyal istenirlikleri arasındaki ilişki durumu incelenmiştir.
- Bedensel engelli sporcuların dopinge ilişkin olan bakış açıları incelenmiştir.
- Spor yapan ve yapamayan bedensel engelli bireylerin dirsek eklemi propriyosepsiyon ölçümleri karşılaştırılmıştır.
- Bedensel engelli sporcu bireylerin bilişsel esneklik düzeyleri ve psikolojik sağlık düzeyleri bazı değişkenler açısından incelenmiştir.
- Bedensel engelli bireylerin serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma düzeyleri ve özgürlük düzeyleri farklı değişken durumlara göre incelenmiştir.
- Bedensel engelli sporcuların toplumsal hayata katılımında sporun etkisi araştırılmıştır.
- Farklı spor branşları ile uğraşan bedensel engelli sporcuların sosyal beceri düzeyleri incelenmiştir.
- Tekerlekli Sandalye Basketbol liginde mücadele eden bedensel engelli sporcuların başkaları ile kıyaslandığında kendini hangi boyutta gördüğüne dair algıları değerlendirilmiştir.
- Aile, okul ve sosyal hayatlarında pasif oldukları düşünülen bazı

- bedensel engelli öğrencilerin çalışma kapsamında yüzme eğitimi verildikten sonra aile, okul ve sosyal hayatlarındaki değişimleri gözlemlenmiştir.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yüzme Havuzu hizmetinden yararlanan 04-16 yaşlardaki bedensel engelli çocuklara sahip 100 velinin memnuniyet düzeyleri değerlendirilmiştir.

- Bedensel Engelliler Yüzme Türkiye Şampiyonası'na katılan sporcuların çeşitli değişkenler açısından kaygı düzeyleri araştırılmıştır.
- Bedensel engelli çocuğu olan annelerin omurgaları skolyoz ve kifoza açısından incelenmiştir.
- Bedensel engelli sporcuların spora katılım güdüsü araştırılmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

2010-2019 yılları arasında Türkiye'de spor bilimi alanında yapılan bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarının detaylı incelenmesinin ardından elde edilen verilere dayanarak; son dokuz yılda bedensel engelli bireylere yönelik yapılan ve elektronik ortamda yayınlanan yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarının sayısının 22 olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda 2019 yılında işitme engelli bireylere yönelik yapılan bir çalışmada on yıl içerisinde 29 tezin yazıldığı ve bu sayının yetersiz olduğu bildirilmiştir (Yılmaz, 2019). Nişli ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada engellilerde beden eğitimi ve spor alanında yapılan çalışmaların engel grupları açısından değerlendirildiğinde zihin engelliler, Down sendromlular, işitme engelliler ve Asperger sendromlular ile çalışıldığını, ancak görme engelliler ve ortopedik engelliler ile ilgili çalışmalara rastlanılmadığını bildirmişlerdir. Aynı zamanda tüm engel türleri ile ilgili çalışmaların daha çok yapılması gerektiğini bildirmişlerdir (Nişli, 2019).

Bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmaları

branş dağılımı açısından incelendiğinde bir çok farklı branştan çok sayıda katılımın olduğu saptanmıştır. Birçok farklı branştan bedensel engelli sporcuların katılımı ile ilgili çalışmaların tamamlanmış olması sporun bedensel engelli bireylerin sosyal yaşantıları üzerindeki olumlu etkisi ile ilişkilendirilebilir. McMahon yaptığı bir çalışmada rekraktif etkinliklerin, engelli bireylerin çevre ve toplum ile kaynaşmayı ve bütünleşmeyi, insanlar arasında arkadaşlık kurabilmeyi, kendine güvenin artmasını ve sosyalleşmenin gerçekleşmesini kolaylaştırdığını belirtmiştir (McMahon, 1998).

Beden eğitimi ve spor alanında yapılan bedensel engellilere yönelik çalışmalarda aranan kriterler dahilinde veri toplama yöntemleri arasında en yaygın kullanılan yöntemin anket ile veri toplama yöntemi olduğu saptanmıştır. İleriki dönemlerde bedensel engelli sporcuların fiziksel uygunlukları ile ilgili çalışmaların artırılması, ön test ve son test yöntemi kullanılarak araştırmalara yer verilmesi bedensel engelli sporcuların sportif performanslarının gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Bedensel engelli bireylere yönelik yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarında daha çok psikolojik ve sosyolojik faktörler üzerinden durulduğu

tespit edilmiştir (Özmutlu, 2011; Kaya, 2013; Şahin, 2014; Şentürk, 2017; Şahin, 2016; Uyar, 2018; Yavuz, 2019; Ekinci, 2019; Özay, 2019; Acıbunar, 2019; Kahvecioğlu, 2019; Belli, 2019; Gülümseyen, 2019; Kaplan, 2018; Yılmaz, 2019). Bedensel engelli sporcuların sportif performanslarının iyileştirilmesi, yeni

antrenman modellerinin oluşturulması, engelli sporcuların müsabaka esnasında mücadele performanslarına olumlu yansiyacaktır. Böylece sedanter engelli bireylerin ve engelli çocuk sahibi ebeveynlerin spordaki gelişmeleri gördükçe spora ilgi duymaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

1. Acıbunar, O. (2019). Farklı Spor Branşlarındaki Bedensel Engelli Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı.
2. Akyüz, F.A. (2010). Bedensel Engelli Atıcılarda Gövde Stabilizasyonuna Etki Eden Faktörlerin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Spor Fizyoterapistliği Programı.
3. Altun, B., Bayramlar, K., Kayıhan, G., Ergun, N. (2011). Bedensel Engellilerin Sportif Aktivitelere Katılımının Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*;13:161-164.
4. Belli, Ş. (2019). Bedensel Engelli Çocukların Yüzme Eğitimlerinin Okullarındaki Sosyalleşme Sürecine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
5. Ekinci, Ü. (2019). Bedensel Engelli Bireylerin Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerinden Tatmin Olma Ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Rekreasyon Ana Bilim Dalı.
6. Esatbeyoğlu, F., Karahan, B.G. (2014). Engelli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarının Önündeki Engeller. *Spor Bilimleri Dergisi*; 25(2):43-55.
7. Fergar, D. (2018). Bedensel Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Skolyoz Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
8. Gülümseyen, A. (2019). Bedensel Engelli Bireylere Sunulan Yüzme Faaliyetlerinde Hizmet Kalitesinin Belirlenmesi; Spor İstanbul Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Spor Yönetimi Bilim Dalı.
9. Gürsel, F. Ve Koruç, Z. (2004). Hedef Belirlenen Engelli Olan Ve Olmayan Öğrencilerde Antrenmanın Performans Ve Duygusal Durumlar Üzerine Etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*;15(3):137-154.
10. İlhan, E. L. (2010). Hareketsiz Yaşamlar Kültürü Ve Beraberinde Getirdikleri. *Milli Produktivite Merkezi Verimlilik Dergisi*, 3,195-210.
11. Kahvecioğlu, S. (2019). Tekerlekli Sandalye Basketbolu Oynayan Bedensel Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Rolü Ve Önemi. Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
12. Kaplan, H. (2018). Yüzme Türkiye Şampiyonasına Katılan Bedensel Engelli Sporcuların Kaygı Düzeylerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
13. Kaya, B. (2011). Bedensel Engelliler Masa Tenisi Oyuncularının Fiziksel-Fizyolojik Profillerinin Fonksiyonel Sınıflama İle İlişkilendirilmesi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
14. Kaya, E. (2013). Çalışan Bedensel Engelli Bireylerin Yaşam Tatmini Örgütsel Bağlılık Ve İş Tatmini Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı.
15. Kırımoğlu, H., Filizoğlu-Çokluk, G., İlhan, E. L., Öz, A. Ş. (2016). The Effect Of Physical Education And Sports Program On The Positive Growth And Coping Strategies Of The Adolescent With Mental Retardation. *Shs Web Of Conferences*, 26(4), 1086-1092. Doi: 10.1051/Shscnf/20162601086.
16. Mcmahon, Dj. (1998). Social Acceptance Of Children With Developmental Handicaps In Integrated Daycamps, Canada: *University Of Toronto*.
17. Nişli, M. Y., Acar, Z.A., Öz-Nişli, E. (2019). Engellilerde Beden Eğitimi Ve Spor Çalışmalarının Çeşitli Kriterler Açısından Gözden Geçirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 587-603.
18. Özay, F.H. (2019). Bedensel Engelli Sporcuların Toplumsal Hayata Katılımında Sporun Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
19. Özmutlu, İ. (2011). Bedensel Engelli Sporcularda Antrenörlerin Hizmetkâr Liderlik Davranışlarının Sporcu Tatmini İle İlişkisi. Doktora Tezi. Gazi

- Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Ana Bilim Dalı.
20. Özyürek, M. (1998). Bedensel Yetersizliği Olanlar, Özel Eğitim, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Eskişehir.
21. Polat, G. (2015). Bedensel Engelli Sporcularda Oluşan Spor Sakatlıkları Ve Rehabilitasyon Sürecinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
22. Şahin, A. (2014). Spor Yapan Ve Yapmayan Bedensel Engelli Bireylerin Öfke İfade Tarzlarının Araştırılması. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.
23. Şahin, A. (2015). Engellilerde Sosyal Gelişim Yetersizlikleri: Sosyalleşme Sürecinde Sporun Faydaları. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 20-28.
24. Şahin, E. (2016). Sporcu Ve Sporcu Olmayan Bedensel Engelli Bireylerin Özgüven Ve Sosyal İstenirlik Durumlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
25. Şentürk, U. (2017). Bedensel Engelli 13-18 Yaş Amputelerin Yaşam Kalitelerinin Ve Serbest Zaman Alışkanlıklarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Antrenörlük Eğitim Anabilim Dalı Hareket Ve Antrenman Bilim Dalı.
26. Tunca, S. A. (2017). Bedensel Engelli Bilek Güreşçilerinde El Kavrama Kuvveti İle Kol Antropometrik Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Antrenman Ve Hareket Bilimleri Programı.
27. Uslu, A. (2016). 10-20 Yaş Arası Eğitilebilir Ve Öğretilbilir Durumdaki Bedensel Engelli Bayan Ve Erkek Sporcuların Açık Ve Kapalı Alan Etkinliklerinde Yürütülen Spor Eğitiminin Motor Becerileri Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı. Hareket Ve Antrenman Bilimleri Bilim Dalı.
28. Uyar, H. (2018). Bedensel Engelli Sporcuların Doping Kullanımına İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Spor Bilimleri Anabilim Dalı.
29. Yavuz, S. (2019). Bedensel Engelli Sporcuların Psikolojik Sağlık Ve Bilişsel Esneklik Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
30. Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
31. Yıldız, M. (2019). Spor Yapan Ve Yapmayan Bedensel Engelli Bireylerde Dirsek Eklemi Propriyosepsiyon Ölçümünün Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
32. Yılmaz, A. (2019). Türkiye'de Spor Bilimi Alanında İşitme Engelli Bireylere Yönelik Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi (2008-2018). *Sportmetre*, 17(3), 58-66. Doi: 10.33689/Sportmetre.551889
33. Yılmaz, A., Karakaş, G., Baba-Kaya, H., Kaçay, Z. (2017). The Effects Of Sportive Exercises On Physical Fitness Of Children With Specific Learning Disability. *Acta Kinesiologica*, 11(1), 88-93.4.
34. Yılmaz, A., Soyer, F. (2018). Effect Of Physical Education And Play Applications On School Social Behaviors Of Mild Level Intellectually Disabled Children. *Education Sciences*, 8(2), 1-8.
35. Yılmaz, A., Şentürk, U., Ramazanoğlu, F. (2014). Bedensel Engellilerde Spor Konulu Araştırmaların İçerik Analizi. *Spor Yönetimi Ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 9(1-2):13064371.
36. Yılmaz, D. (2019). Bedensel Engellilerin Sosyo-Ekonomik Durumlarının Spor Yapma Tercihlerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.